

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for Naturstyrelsens arealer

i Natura 2000-område nr. 173
Smålandsfarvandet nord for Lolland,
Guldborgsund, Bøtø Nor og Hyllekrog-
Rødsand

Titel:

Natura 2000-plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område nr. 173 Smålandsfarvandet nord for Lolland, Guldborgsund, Bøtø Nor og Hyllekrog-Rødsand

Udgiver:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk

År:

2012

Foto:

Jan Kofod Winther

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

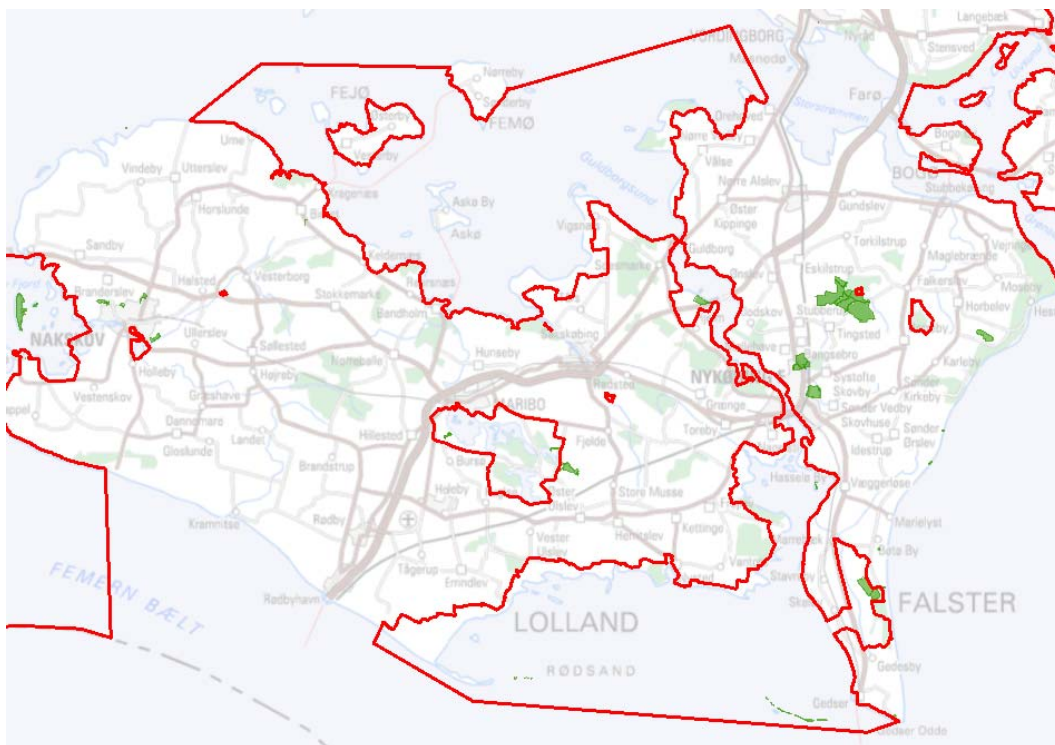
978-87-7279-821-9

Må citeres med kildeangivelse.

Generelt

Naturstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 246 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N173 *Smålandsfarvandet nord for Lolland, Guldborgsund, Bøtø Nor og Hyllekrog-Rødsand* og vedrører Naturstyrelsens arealer på 123 ha.

Billede 1 Oversigt over Natura 2000-områdets afgrænsning (rød streg) og styrelsens arealer (stærk grøn farve) i området. Bemærk, at udsnittet viser hele eller dele af flere Natura 2000-områder.

I denne plejeplan er arealer og indsats opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan.

For supplerende læsning henvises til Naturstyrelsen Storstrøms hjemmeside.

Naturstyrelsen skal udarbejde et resumé af plejeplanen, som skal indgå i en kommunal/statslig Natura 2000-handleplan. Dette resumé er indsat som bilag 1.

Der er udarbejdet en såkaldt miljøvurdering ("SMV") af plejeplanen. Den er indsat som bilag 2.

Plejeplanen skal senest være gennemført med udgangen af år 2015.

Områdebeskrivelse

Natura 2000-område 173 er et meget stort kystnært marint område med en lang, flad og buftet kystlinje. Det består af en god bid af Smålandsfarvandet nord for Lolland og Falster, som via Guldborgsund er forbundet med farvandet ned til sandrevlerne Rødsand og Hyllekrogtangen mod syd. Der er en del øer og holme i området; de største øer Fejø og Femø i Smålandsfarvandet indgår dog kun med kyststrækningerne. Generelt er det lavvandede marine område præget af sandbund med spredte sten, men ellers er de marine områder meget forskellige.

Adskillige steder er kystlinjen modificeret ved hjælp af diger, mest omfattende ved Saksfjed og Bøtø Nor. Andre steder er der en friere landskabsdannelse, således langs erosionskysten på Sydfalster og i form af rev- og krummoddedannelse ved Rødsand og Hyllekrog. I området forekommer syv vildtreservater for fugle samt et sælreservat med jagt- og færdselsrestriktioner.

Det samlede areal er på 79.436 ha, hvoraf langt størstedelen er havområder.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På Naturstyrelsens hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Indenfor området ejer Naturstyrelsen blandt andet ca. 56 ha rigkær og ca. 17 ha surt overdrev beliggende i Bøtø Nor. I rigkærene er naturtilstandsklassen god på omkring en tredjedel af arealet og moderat på resten. På de sure overdrev er naturtilstandsklassen god på ca. 80 procent af arealerne og moderat på resten. Bøtø Nor er en vigtig rasteplass for flere arter af gæs.

Tabel A Naturtyper og arter i plejeplanen

Naturtype/art	Nr.	Navn	Areal ejet af NST (ca. ha)
Lysåbne naturtyper	1330	Strandeng	18
	2130	Grå/grøn klit	2
	6230	Surt overdrev	17
	7230	Rigkær	56
			93
Ialt			93
(Levesteder for) arter	A017	Skarv	Ikke vurderet
	A021	Rørdrum	
	A021	Knopsvane	
	A038	Sangsvane	
	A039	Sædgås	
	A043	Grågås	
	A045	Bramgås	
	A046	Mørkbuget knortegås	
	A061	Troldand	
	A067	Hvinand	
	A070	Stor skallesluger	
	A075	Havørn	
	A081	Rørhøg	
	A119	Plettet rørvagtel	
	A122	Engsnarre	
	A125	Blishøne	
	A127	Trane	
	A191	Splitterne	
	A194	Havterne	
	A195	Dværgterne	
	A222	Mosehornugle	
	1014	Skæv vindelssnegl	
	1308	Bredøret flagermus	
	1318	Damflagermus	
	1364	Gråsæl	
	1365	Spættet Sæl	

Tabel A viser Naturstyrelsens arealer med kortlagte naturtyper i området. Desuden vises de arter fra udpegningsgrundlaget, der forekommer (eller som potentielt vil kunne indfinde sig med den rette forvaltning) i Naturstyrelsens del af området.

Udtrykket "Ikke vurderet" vidner om, at der ikke findes nogen arealregistrering for arter.

Mål og plejetiltag

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens mål for lysåbne naturtyper, skovnaturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af pleje/drift, som styrelsen forventer at anvende. På et givent areal kan der forekomme mere end én slags pleje/drift, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens bud på omfanget af de enkelte plejetiltag.

❖ Lysåbne naturtyper

Der foretages *løbende* pleje ved f.eks. græsning, slåning og høslet på alle 93 ha kortlagt lysåben natur. Der foretages rydning af opvækst på ca. 7 ha.

		Periodens mål	Ha (ca.)
1330	Strandeng	Naturtypebevarende pleje	18
2130	Grå/grøn klit	Naturtypebevarende pleje	2
6230	Surt overdrev	Naturtypebevarende pleje	17
7230	Rigkær	Naturtypebevarende pleje	56

Tabel B Mål for lysåbne naturtyper

Tabel C Pleje af hensyn til lysåbne naturtyper

		Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
1330	Strandeng	Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede	eksisterende	18
		Græsning	eksisterende	0
2130	Grå/grøn klit	Græsning	eksisterende	2
6230	Surt overdrev	Rydning af opvækst	eksisterende	3
		Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	eksisterende	7
		Græsning	eksisterende	17
7230	Rigkær	Rydning af opvækst	eksisterende	4
		Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	eksisterende	7
		Slæt - d.v.s. med fjernelse af det afslåede	eksisterende	17
		Græsning	eksisterende	39

I tabel C er der en opdeling til to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der først er blevet fastlagt med denne plejeplan.

Som det ses, er al plejen allerede foreskrevet/igangsat tidligere.

❖ Arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af indsatsen for naturtyperne i området. I nogle tilfælde kan der være behov for en særlig artsindsats. Disse tiltag fremgår af tabel G. Bemærk dog, at tabel G *ikke* indeholder Naturstyrelsens *myndighedsmæssige* artsforvaltning via vildtreservater.

Specifikt a.h.t. engsnarre, gæs m.fl. fuglearter græsses Majbølle-reservatet – i alt 60 ha.

Tabel F Mål for arter

	Periodens mål
A017 Skarv	Sikring af artens levested
A021 Rørdrum	Sikring af artens levested
A036 Knopsvane	Sikring af artens levested
A038 Sangsvane	Sikring af artens levested
A039 Sædgås	Sikring af artens levested
A043 Grågås	Sikring af artens levested
A045 Bramgås	Sikring af artens levested
A046 Mørkbuget knortegås	Sikring af artens levested
A061 Trolldand	Sikring af artens levested
A067 Hvinand	Sikring af artens levested
A070 Stor skallesluger	Sikring af artens levested
A075 Havørn	Beskyttelse mod forstyrrelser
	Sikring af artens levested
A081 Rørhøg	Sikring af artens levested
A119 Plettet rørvagtel	Sikring af artens levested
A122 Engsnarre	Sikring af artens levested
A125 Blishøne	Sikring af artens levested
A127 Trane	Beskyttelse mod forstyrrelser
	Sikring af artens levested
A191 Splitterne	Beskyttelse mod forstyrrelser
	Sikring af artens levested
A194 Havterne	Beskyttelse mod forstyrrelser
	Sikring af artens levested
A195 Dværgterne	Beskyttelse mod forstyrrelser
	Sikring af artens levested
A222 Mosehornugle	Sikring af artens levested
1014 Skæv vindelsnegl	Sikring af artens levested
1308 Bredøret flagermus	Sikring af artens levested
1318 Damflagermus	Sikring af artens levested
1364 Gråsæl	Beskyttelse mod forstyrrelser
	Sikring af artens levested
1365 Spættet sæl	Beskyttelse mod forstyrrelser
	Sikring af artens levested

Tabel G Specifik artspleje

	Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Antal enheder	Enhed
A017 Skarv	Ingen indsats i perioden aht. art alene			
A021 Rørdrum	Anden særlig udformning af arealplejen	eksisterende		
A036 Knopsvane	Ingen indsats i perioden aht. art alene			
A038 Sangsvane	Græsning	eksisterende	0	ha
A039 Sædgås	Anden særlig udformning af arealplejen	eksisterende		
	Græsning	eksisterende	0	ha
A043 Grågås	Græsning	eksisterende	0	ha
A045 Bramgås	Græsning	eksisterende	0	ha
A046 Mørkbuget knortegås	Græsning	eksisterende	0	ha
A061 Troidand	Græsning	eksisterende	0	ha
A067 Hvinand	Ingen indsats i perioden aht. art alene			
A070 Stor skallesluger	Ingen indsats i perioden aht. art alene			
A075 Havørn	Ingen indsats i perioden aht. art alene			
A081 Rørhøg	Anden særlig udformning af arealplejen	eksisterende		
A119 Plettet rørvagtel	Anden særlig udformning af arealplejen	eksisterende		
A122 Engsnarre	Anden særlig udformning af arealplejen	eksisterende		
	Græsning	eksisterende	60	ha
A125 Blishøne	Ingen indsats i perioden aht. art alene			
A127 Trane	Ingen indsats i perioden aht. art alene			
A191 Splitterne	Anden begrænsning af færdsel	eksisterende		
	Begrænsning af prædation	eksisterende		
A194 Havterne	Anden begrænsning af færdsel	eksisterende		
	Begrænsning af prædation	eksisterende		
A195 Dværgterne	Anden særlig udformning af arealplejen	eksisterende		
	Begrænsning af prædation	eksisterende		
A222 Mosehornugle	Ingen indsats i perioden aht. art alene			
1014 Skæv vindelsnegl	Ingen indsats i perioden aht. art alene			
1308 Bredøret flagermus	Ingen indsats i perioden aht. art alene			
1318 Damflagermus	Ingen indsats i perioden aht. art alene			
1364 Gråsæl	Ingen indsats i perioden aht. art alene			
1365 Spættet sæl	Ingen indsats i perioden aht. art alene			

I tabel G er der en opdeling til to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der først er blevet fastlagt med denne plejeplan.

Som det ses, er al plejen allerede foreskrevet/igangsat tidligere.

Når der i tabel G står "Ingen indsats i perioden aht. art alene", betyder det, at Naturstyrelsen ikke planlægger yderligere indsats for denne art end den pleje, der er oplyst under naturtyperne, eller som følger af reservatbestemmelser.

Til gavn for bl.a. plettet rørvagtel bliver der årligt pumpet grundvand op på det afdrænedede engareal i Bøtø Nor.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N173 Smålandsfarvandet nord for Lolland, Guldborgsund, Bøtø Nor og Hyllekrog-Rødsand.

Indenfor området ejer Naturstyrelsen blandt andet ca. 56 ha rigkær og ca. 17 ha surt overdrev beliggende i Bøtø Nor. I rigkærene er naturtilstandsklassen god på omkring en tredjedel af arealet og moderat på resten. På de sure overdrev er naturtilstandsklassen god på ca. 80 procent af arealerne og moderat på resten. Bøtø Nor er en vigtig rasteplass for flere arter af gæs.

Tabel a Kortlagte naturtyper på Naturstyrelsens arealer i området

Naturtype	Nr.	Navn	Areal ejet af NST (ca. ha)
Lysåbne naturtyper	1330	Strandeng	18
	2130	Grå/grøn klit	2
	6230	Surt overdrev	17
	7230	Rigkær	56
			93
Ialt			93

Indsats for naturtyperne

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for *naturtyperne* på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i tabel b. Der skelnes mellem "Eksisterende driftsplan mv." og "Nyt", da der allerede ifølge driftsplaner m.m. for styrelsens arealer skal ske en drift/pleje, der bidrager til at gennemføre plejeplanen. I dette område gælder det for hele den planlagte indsats.

Tabel b Planlagt indsats for lysåbne naturtyper

Rydning af uønsket opvækst	eksisterende	6
		6
Slåning eller slæt	eksisterende	49
		49
Græsning	eksisterende	57
		57

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Herudover udfører Naturstyrelsen en særlig indsats for en række arter, som fremgår af tabel e.

Tabel e Planlagt indsats for arter *udover* indsatsen for naturtyperne

	Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Antal enheder	Enhed
A021 Rørdrum	Anden særlig udformning af arealplejen	eksisterende		
A038 Sangsvane	Græsning	eksisterende	0	ha
A039 Sædgås	Anden særlig udformning af arealplejen	eksisterende		
	Græsning	eksisterende	0	ha
A043 Grågås	Græsning	eksisterende	0	ha
A045 Bramgås	Græsning	eksisterende	0	ha
A046 Mørkbuget knortegås	Græsning	eksisterende	0	ha
A061 Troland	Græsning	eksisterende	0	ha
A081 Rørhøg	Anden særlig udformning af arealplejen	eksisterende		
A119 Plettet rørvagtel	Anden særlig udformning af arealplejen	eksisterende		
A122 Engsnarre	Anden særlig udformning af arealplejen	eksisterende		
	Græsning	eksisterende	60	ha
A191 Splitterne	Begrænsning af skadelig færdsel	eksisterende		
	Begrænsning af prædation	eksisterende		
A194 Havterne	Begrænsning af skadelig færdsel	eksisterende		
	Begrænsning af prædation	eksisterende		
A195 Dværgterne	Anden særlig udformning af arealplejen	eksisterende		
	Begrænsning af prædation	eksisterende		

I tabel e er der en opdeling til to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der først er blevet fastlagt med denne plejeplan.

Som det ses, er al plejen allerede foreskrevet/igangsat tidligere.

Bilag 2: Miljøvurdering af Natura 2000-plejeplanen

Den enkelte plejeplan skal i henhold til lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 om miljøvurdering af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde de oplysninger, der følger af bilag 1 i loven.

Der er også udarbejdet en miljøvurdering af Natura 2000-planen, som ligger på Naturstyrelsens hjemmeside: [Miljøvurdering af Natura 2000-planen](#)

a) Planens indhold og hovedformål samt andre relevante planer

❖ Indhold

Det primære indhold i plejeplanen for Naturstyrelsens areal er en oversigt over planperiodens mål og plejetiltag for naturtyper og arter på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag.

❖ Formål

Plejeplanens formål er at udmønte Natura 2000-planen på Naturstyrelsens andel af Natura 2000-området. Indsatsen i 1. planperiode skal sikre eksisterende naturværdier på udpegningsgrundlaget og indlede en proces, der genopretter eventuel akut truet natur under hensyntagen til eventuelle modstridende naturinteresser.

❖ Relevante planer

Plejeplanen følger op på Natura 2000-planen for området. Udover at være omfattet af plejeplanen, er Naturstyrelsens arealer også underlagt andre interne retningslinjer for arealforvaltningen. I det omfang der måtte være modstrid mellem dem og plejeplanen, vil plejeplanen blive fulgt.

Hovedparten af styrelsens arealer i området ligger i Bøtø Nor, som er vildtreservat og som plejes ved græsning. Afgræsning af lysåbne naturtyper sker i mange tilfælde ved MVJ-aftaler, hvis fornyelse er usikker bl.a. på grund af mangel på kreaturer.

b) Nuværende miljøstatus og nul-alternativet

Områdets nuværende miljøstatus er gennemgået i Natura 2000-planen for det aktuelle område, hvorfor der henvises til denne.

Hvis ikke plejeplanen for 1. planperiode iværksættes, vil Naturstyrelsen fortsætte den eksisterende pleje af de omfattede arealer. De plejes i henhold til bl.a. Naturstyrelsens naturplejestrategi og lokale driftsplan. Arealerne vil blive drevet uden gødskning, sprøjtning eller omlægning. Plejeplanen for 1. planperiode sammenfatter den drift, der allerede er iværksat og modvirker dermed, at der sker en tilgroning af arealer med naturtyperne strandeng og rigkær med vedplanter. Den igangværende drift sikrer også gode forhold for fugle og andre arter på udpegningsgrundlaget.

c) Miljøforhold i områder, der kan blive væsentligt berørt af plejeplanen

- Den planlagte fortsatte pleje vil ændre udbredelse og tilstand af forskellige naturtyper samt udbredelsen af arter i området.
- Plejeindgrebene på lysåben natur vil påvirke det åbne landskab og dermed områdets rekreative funktioner.

Det vurderes dog ikke at plejeplanen vil medføre væsentlige ændringer i miljøforholdene i området.

d) Eksisterende miljøproblemer

Der er en række trusler mod naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag, herunder randpåvirkning fra dyrkningsarealer, den nævnte tilgroning og predation. Truslerne er systematisk beskrevet i Natura 2000-planen for området, hvorfor der henvises til denne.

e) Relevante internationale miljøbeskyttelsesmål

Plejeplanen er en udmøntning af EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver implementeret i dansk lov via miljømålsloven og skovloven. Plejeplanen vil sikre, at areal og tilstand af naturtyper på udpegningsgrundlaget, samt levesteder for arter på udpegningsgrundlaget, ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter.

I henhold til EU's vandrammedirektiv er det overordnede mål at naturlige vandforekomster opnår "god tilstand". Direktivet er implementeret via miljømålsloven og skal realiseres med vandplanerne. Arbejdsdelingen mellem vandplanerne og Natura 2000-planerne (og dermed plejeplanerne) er således, at vandplanlægningen tager sig af vandkvalitet i vandløb, større søer, kystvande og fjorde, mens Natura 2000-planlægningen tager sig af småsøer og hydrologien på naturarealer som f.eks. rigkær og andre engarealer.

Natura 2000-direktiverne er blandt EU's bidrag til gennemførelsen af en række internationale biodiversitetskonventioner som f.eks. Ramsar-konventionen, Bern-konventionen og Bonn-konventionen, samt delmål 11 og 12 blandt de 20 delmål som blev vedtaget ved partsmødet i FN's biodiversitetskonvention i Nagoya i 2010 (Aichi-målene). Delmål 11 og 12 omhandler netop beskyttelse af naturområder og arter.

f) Planens indvirkning på miljøet

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen væsentlig påvirkning	Redegørelse for indvirkning
Biologisk mangfoldighed	X		Den biologiske mangfoldighed knyttet til naturtyper på udpegningsgrundlaget sikres og øges via fortsat græsning og slet og slåning. Den planlagte drift og pleje fastholder og/eller genopretter naturtyperne på udpegningsgrundlaget med deres karakteristiske arter. Genopretningen af naturtyperne vil typisk ske på bekostning af mere artsfattige og "trivielle" naturtyper.
Befolkningen		X	
Menneskers sundhed		X	
Fauna og flora		X	Der forventes kun beskedne påvirkning af den igangværende pleje på Naturstyrelsens arealer, hvor der så vidt vides ikke findes bilag IV-arter.
Jordbund		X	
Vand		X	

Luft	X
Klimatiske faktorer	X
Materielle goder	X
Landskab	X
Kulturarv, herunder kirker	X
Arkitektonisk arv	X
Arkæologisk arv	X

g) Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Plejeplanen forventes ikke at få negative konsekvenser for miljøet, men vil derimod sikre og forbedre områdets naturgrundlag, med fokus på arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget. Der vurderes derfor ikke at være behov for foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet.

h) Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

i) Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogrammet. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

j) Ikke-teknisk resume

I medfør af lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 er der foretaget en miljøvurdering af plejeplanen for Naturstyrelsens arealer i N173 *Smålandsfarvandet nord for Lolland, Guldborgsund, Bøtø Nor og Hyllekrog-Rødsand*. Plejeplanens formål er at udmønte Natura 2000-planen for de pågældende arealer ved at sikre eller forbedre tilstand og bevaringsprognose for de arter og naturtyper, området er udpeget for at beskytte. Plejeplanen sammenfatter den drift, der allerede er iværksat og modvirker dermed tilgroning med vedplanter i habitatnaturtyper og dermed en forringelse for både de plante- og dyrearter, der er knyttet til områderne.

En fortsat pleje af Naturstyrelsens arealer forventes at være med til at opretholde den nuværende biologiske mangfoldighed eller endda forbedre den over tid.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK-2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk